

Naturvård och mångfald i skogen

Utgivare: Miljöministeriet och Jord- och skogsbruksministeriet
Förlag: Metsäkustannus Oy
Layout: Susanna Appel
Kuvat: Suomen metsäkeskus paitsi s. 1, s. 6 (pyy) ja s. 12 (kulotus) Suomen ympäristökeskus

Esitteen PDF-versio:
www.metsopolku.fi -> julkaisut
ISBN 978-952-6612-65-9 (häftad.)
ISBN 978-952-6612-66-9 (PDF)

Naturvården en del av skogsbrukets ansvar

Med hjälp av olika naturvårdsåtgärder kan du förebygga skogsbrukets negativa miljökonsekvenser och ge bättre levnadsmöjligheter åt många arter. Naturhänsyn och aktiv naturvård är vardag i ett hållbart skogsbruk och samtidigt kan skogen nyttjas ekonomiskt. En skog med många arter är frisk och motståndskraftig. Också skogslagen kräver att skogsägaren värnar om mångfalden i skogen.

Genom skogsskydd och naturvård i ekonomiskogarna kan du påverka arternas mångfald och även vattendragens kvalitet och skogslandskapet. Genom olika naturvårdsåtgärder kan du bevara skogens kulturarv och öka möjligheterna till mångbruk, som till exempel naturturism eller jakt.

Redan små åtgärder främjar mångfalden

Det finns betydligt mindre död ved i ekonomiskogar än i naturskogar. Framst beror skillnaden på en effektiv användning av ekonomiskogarna, men också på att skogsbränder nuförtiden är sällsynta. Många sällsynta skogsarter är beroende av ved som brunnit eller som befinner sig i olika nedbrytningsstadier.

Ett enkelt sätt att öka mängden död ved i skogen är att låta enstaka stormfällda eller rottorra träd bli kvar i skogen. Du kan lämna naturvårdsträd vid alla avverkningar för att det i framtiden ska finnas mer hålträd och död ved. Hyggesbränning av områden med naturvårdsträd är ett effektivt sätt att öka mängden brandskadad ved i skogen.

Vid plantskogsvård i gran- och tallbestånd är det skäl att lämna kvar lövträd. Det lönar sig att spara särskilt asp, sälg och ädla lövträd eftersom de ger föda och skydd åt en mångfald av arter. I samband med både plantskogsvård och gallring ska du gärna lämna en del buskagen orörda med tanke på viltet.

Gamla grova träd och grupper av aspar är värdefulla som naturvårdsträd.

I närheten av vattendrag ska du alltid lämna skyddszoner vid avverkning, dikning eller gödsling. Många arter har då lättare att överleva och att förflytta sig och dessutom minskar åtgärdernas påverkan på vattendragen. Vid avverkning i strandskog ska du sträva efter att bevara landskapsbilden.

Skogslagen, som förnyades år 2014, ger skogsägaren både större friheter och större ansvar vid valet av skogsbruksmetod. Du kan nu välja ett kalhyggesfritt skogsbruk eller sköta din skog med betoning på naturvård eller viltvård.

En skyddszon tryggar vattenkvaliteten och landskapet och sparar näringsträd för skogsarter, till exempel järpen.

Naturvårdsprojekt - stöd för naturvårdsarbeten

Med hjälp av naturvårdsprojekt som omfattar flera skogsfastigheter kan du få stöd för att förbättra vattenvården och främja mångbruket samt återställa skogsområden i naturtillstånd. Stödet beviljas av Skogscentralen och baserar sig på lagen om finansiering av hållbart skogsbruk. Det kan ges till enskilda markägare, samsälligheter eller yrkesutövare för sådana arbeten som främjar vård och nyttjande av enskilda skogsägares skogar. Det är frivilligt att delta i naturvårdsprojekt och det kostar inget.

De olika skedena i ett naturvårdsprojekt

INITIATIV ▶
KONTAKT MED
SKOGSCENTRALEN ▶
VAL AV OBJEKT ▶
PLANERING ▶
ANSÖKAN ▶
VERKSTÄLLANDE

Skogscentralen planerar och finansierar naturvårdsprojekten. De som ska utföra arbetena väljs efter ett öppet projektutlysningförfarande. Företag, föreningar och aktörer som erbjuder skogs- och naturtjänster kan ansöka om att få utföra arbetena. Vilka slags projekt som prioriteras är fastställt i den regionala verkställighetsplanen för naturvård. Utlysningen av projekt sker i webbtjänsten www.skogscentralen.fi.

I enlighet med lagen om finansiering av hållbart skogsbruk kan stöd beviljas för

1. sådana arbeten för vård och istandsättning av livsmiljöer som är viktiga med tanke på mångfalden och som sträcker sig över flera lägenhetsområden samt för återställande av skogs- och torvmarksmiljöer,
2. förebyggande eller avhjälpande av skador på vattendrag och sjöar som skogsdikningar har medfört om åtgärden är av större betydelse än vanligt för vård av vatten och vattennaturen och om kostnaderna inte kan hänföras till någon som orsakat dem,
3. hyggesbränning som stimulerar skogarnas mångfald,
4. utrotning av arter som är främmande i skogsnaturen och förhindrande av spridning av arterna på skogsbruksmark,
5. andra regionalt betydande projekt som motsvarar de projekt som avses i 1–4 punkten och som betonar vården av skogsnaturen, skogligt mångbruk och skogarnas landskaps-, kultur- och rekreationsvärden.

Naturvårdsprojekten utförs tillsammans med markägaren och vid behov andra sakkunniga. Ett naturvårdsprojekt kan ha flera mål samtidigt.

Ibland kan också EU-projekt som främjar mångfalden utföras vid sidan av ett naturvårdsprojekt eller som en fortsättning på det. Med sådana projekt vill man stöda skogsägare och sporra till större satsningar på naturvård i ekonomiskogarna.

Olika slag av naturvårdsprojekt

1. Restaurering och vård av livsmiljöer som är viktiga för mångfalden

Ett naturvårdsprojekt kan vara inriktat på att restaurera och öka naturvärdena i någon viss livsmiljö, till exempel:

- Småvatten såsom bäckar och källor kan återställas till naturtillstånd genom olika åtgärder som görs manuellt eller maskinellt.

Bäcken har fått tillbaka sin ursprungliga sträckning och brunmossmyren har restaurerats med naturvårdsarbeten.

- I lundskogar kan de ädla lövträden och lundvegetationen gynnas genom att granen röjs bort.
- I åsmiljöer kan mineraljorden blottas för att gynna sådana arter som är knutna till åsmiljöer och som är känsliga för konkurrens.
- Torvmarker, särskilt trädbevuxna, dikade torvmarker kan restaureras genom att återställa vattenhushållningen till vad den var före dikningen. Bland annat skogshönsfåglarna drar nytta av den här åtgärden.

2. Vattenvård inom skogsbruket

Vattenvårdsprojekt som syftar till att minska skogsbrukets inverkan på vattendragen hör till de vanligaste naturvårdsprojekten. Naturvårdsprojekten möjliggör mera omfattande och effektiva vattenskyddskonstruktioner, vilket gör att mängden näringsämnen och markpartiklar som lösgörs från avrinningsområdet minskar drastiskt. I ett vattenvårdsprojekt utreder man olika problem inom avrinningsområdet och sedan gör man upp en projektplan för

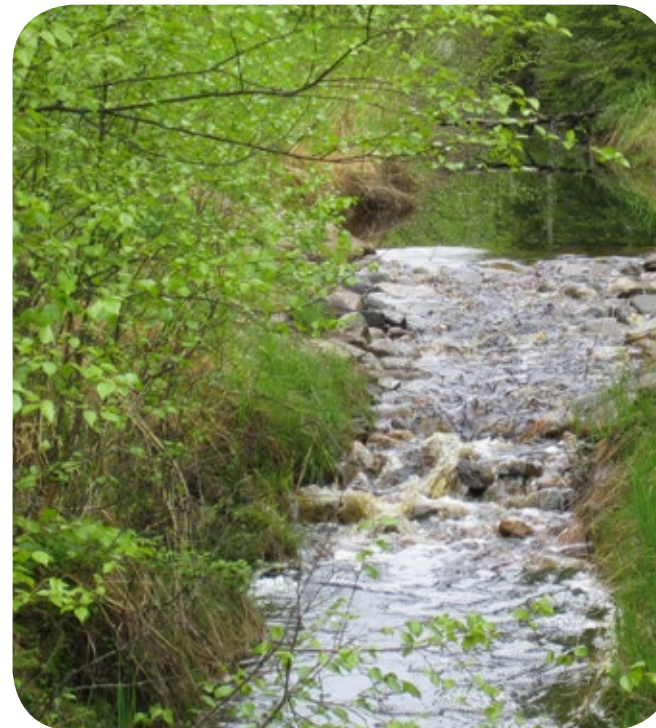
3. Hyggesbränning som främjar mångfalden

En hyggesbränning som främjar mångfalden görs så att man inte bara bränner hyggesrester och markvegetation, utan också naturvårdsträd och grupper av naturvårdsträd. På det sättet skapar man skogsbrandsmiljöer och brandskadad ved och gynnar de arter som är beroende av dem. Markägaren kan få ersättning för det ekonomiska värdet av de brunna träden.

I naturvårdsprojekten kan man bygga olika vattenskyddskonstruktioner: bottendamm, våtmark, översilningsområde och rördamm.

vilka åtgärder som behöver vidtas för att problemen ska lösas. Vattenskyddskonstruktioner som visat sig vara effektiva är:

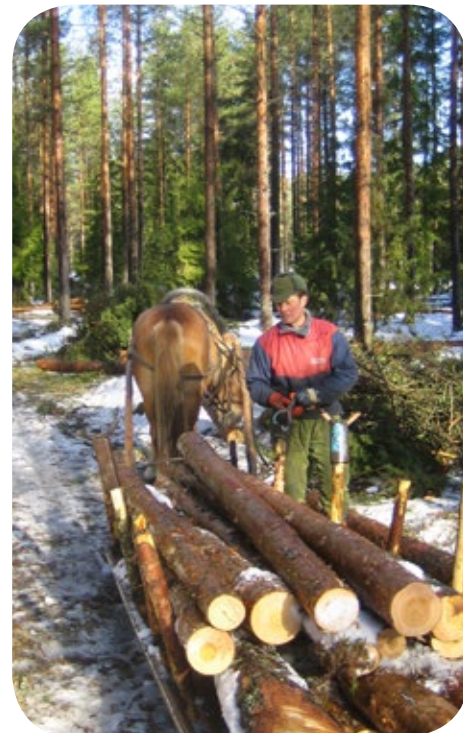
- serier av bottendammar på erosionskänsliga marker
- våtmarker
- översilningsområden
- dammar, till exempel rördammar

4. Utrotning av skadliga främmande arter

Till de främmande och skadliga arter som förekommer på skogsmark hör bland annat druvfläder, lupin och jättebalsamin. Många främmande arter sprider sig effektivt och konkurrerar snabbt ut den naturliga vegetationen. Främmande växtarter kan utrotas bland annat genom att gräva upp, täcka, slå eller bränna dem. Bekämpningsåtgärderna måste vara långsiktiga och för vissa arters del pågå i flera år.

5. Främjande av skogens mångbruk

Främjandet av landskapsvård, mångbruk och rekreation kan vara en målsättning för ett naturvårdsprojekt. Projektområdet bör då ligga inom ett område där landskapet eller rekreationen har en stor regional betydelse. Genom att sköta skogen på rätt sätt och genom att öppna upp vackra vyer kan man höja landskapets värde. Ett naturvårdsprojekt kan också gå ut på att hitta och bevara fornlämningar eller andra kulturella värden.

I ett naturvårdsprojekt kan man utrota främmande växtarter, sköta landskapet på värdefulla landskapsområden och utveckla skogens användning som rekreativskälla.

Lagstadgat och frivilligt skogsskydd

En del av skogsarterna och skogsmiljöerna är skyddade enligt skogs- eller naturvårdslagen. Med tanke på artrikedomen är det ändå skäl att bevara också en del andra skyddsvärda objekt i skogen, även om lagen inte kräver det. Skogscertifieringen är ett exempel på en mekanism som stöder det frivilliga skyddet.

Skogsskyddet kan basera sig antingen på skogslagen eller på naturvårdslagen. De lagstadgade naturobjekten ska alltid skyddas, till exempel genom att avgränsa en stämpling så att det värdefulla naturobjektet stannar utanför avverkningen. Det är skogsägaren som ansvarar för att lagobjekten beaktas. Som skogsägare kan du kontrollera var det finns lagobjekt i din skog genom att gå in på e-tjänsten MinSkog.fi eller kon-

takta Skogscentralen. Observera att alla lagobjekt inte har lokaliserats i kartläggningen, utan de ska noteras i andra sammanhang.

Du kan själv ta initiativ till att skydda skog på frivillig väg i större utsträckning än vad lagen kräver. De tidsbundna eller permanenta avtalen inom ramen för METSO-programmet erbjuder olika möjligheter till ersättning.

Naturvården på skyddsobjekt

Du kan ingå ett tioårigt avtal med Skogscentralen om skogsbrukets miljöstöd för skydd av sådana objekt som omfattas av antingen skogslagen eller METSO-programmet. Om avtalet är tidsbundet behåller du äganderätten till skogen, men kan inte bedriva skogsbruk där. Ersättningen baserar sig på virkesförrådets kalkylmässiga värde.

I avtalet kan man skriva in arbeten som bidrar till att återställa naturvärdena och öka den biologiska mångfalden. Du kan ansöka om stöd för de här naturvårdsarbetena eller

tillsammans med andra skogsägare ansöka om ett naturvårdsprojekt för att genomföra de åtgärder som ingår i miljöstödsavtalen. I avtalet om skogsbrukets miljöstöd är de statsfinansierade arbetena av samma typ som naturvården inom ramen för ett naturvårdsprojekt.

Du kan också skydda skog permanent genom att grunda ett privat naturskyddsområde eller genom att sälja skogen till staten som sedan skyddar den. I vissa fall kan ett område också fridlysas för en bestämd tid på basis av naturvårds-

lagen. Forststyrelsen ansvarar för skötseln av de naturskyddsområden som är grundade på basis av naturvårdslagen. NTM-centralens och Skogscentralens rådgivare ger dig information om de olika alternativen när det gäller permanent skydd. På www.metsopolku.fi/sv hittar du mer information om det frivilliga skogsskyddet.

På skyddade områden kan man återställa naturvården bland annat genom att restaurera en bäck eller en torvmark.

PDF-version av broschyren: www.metsonpolku.fi > Material

www.mmm.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

www.miljo.fi

www.skogscentralen.fi

www.tapio.fi